

Forfatter: Dalgas, Ernesto

Titel: Udrag fra Dommedags Bog

Citation: Dalgas, Ernesto: "Dommedags Bog", i Dalgas, Ernesto: *Dommedags Bog*, udg. af Henrik Schovsbo, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1996, s. 372. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-dalgasdomval-shoot-idm139915687068656/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Dommedags Bog

ternes virkning afhænger af præsters værdighed. Heroverfor står den sejrende anskuelse, at nådemidlerne virker i kraft af sig selv, objektivt. Benævnt efter biskop Donatus, valgt 315 i Kartago. – *Hulehelgen(er)*: kristen eneboer. – *Proklos* (410–485): gr. filosof. Udviklede nyplatonismen med inddragelse af orientalske forestillinger. – *Hieronymus*: se n.t.s. 40. – *Aristoments*: Pausanias fortæller i sin Grækenlandsbeskrivelse (2. årh. e.Kr.) (IV,18,6) om helten A., der med hjælp fra en ræv flygtede fra en hule, hvori spartanerne havde kastet ham.

- 45 *Peripatetiker*: se n.t.s. 3. – *Kopernikus*, Nicolaus (1473–1543): polsk astronom. Grundlagde det solcentrerede verdensbillede, der erstattede det hidtidige jordcentrerede. – *Jacob Böhme(s)* (1575–1624): ty. teosof. Uden baggrund i formelle studier (B. var skomagernester), men ud fra stærke åndelige oplevelser skrev B. 1612 sit hovedværk *Morgenrøde im Aufgang* (=Morgenrøde i opgang) hvori han tolker tilværelsen som et hele i religiøs belysning. På Dalgas' tid var interessen for B. voksende, idet teologerne H. Scharling og H.L. Martensen hhv. 1879 og 1881 skrev om ham. D. har taget noter fra M.s bog. – *Væftvindue*: i nord. mytologi en jätte, der kappedes med guden Odin om, hvem der vidste mest. Indsatsen var livet. – *de fire Akademi(er) (...)* *skeptiske*: den gr. filosof Platon (428–348 f.Kr.) grundede en skole i haven Akademos i Athen, heraf navnet akademi om en lærd skole. Det oprindelige a. fornyedes flere gange, således 273 f.Kr. af den skeptiske filosof Arkasilaos (315–242 f.Kr.). – *Positivist*: tilhænger af den fr. videnskabsfilosof Auguste Comte (1798–1857). C. skildrer som det højeste trin inden for videnskaberne det positive, der alene bygges på erfaring, og ikke på religiøse forestillinger eller metafysiske spekulationer, som karakteriserer videnskaberne på deres mindre udviklede trin. – *Eklektiker(e)*: gr. en der udvælger. Filosof, der forbinder forskellige elementer i sin tænkning. – *Germanisten(s) Lærer*: Tyskland.
- 46 *hilde(t)*: indvikle. – *I Blomsten (...)* *Gud*: allusion til den ty. romantiske naturfilosofiske forestilling (som f.eks. udtrykt af Fr. Schelling (1775–1854)) om åndens trinvis bevidtgørelse i naturen. – *Edda-digtning(en)*: den førkristne nord. digtning under ét. Snævrere om den *Ældre Edda*, oldisl. digte om guder og helte, samt *Snorres Edda* efter S. Sturlason (død 1241), der rummer nord. mytologi. – *Philosophus Teutonius*: lat. den ty. filosof.
- 47 *Morgenrøde*: se n.t.s. 45, *Böhme(s)*. – *Æon*: verdensalder. – *Lucifer*: lat. lysbringer. Gammelt navn på djævelen, optaget af sekteriske og teosofiske kredse som personifikation af den tanke, der er oprørsk mod Gud. Hovedperson i den store myte i *Dommedags Bog* – og det mærke, hvormed den da. kulturdebatør Georg Brandes (1842–